



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

23 mai 2019*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (UE) nr. 650/2012 –
Articolul 3 alineatul (1) literele (g) și (i) – Noțiunea de «hotărâre» în materie de succesiuni –
Noțiunea de «act autentic» în materie de succesiuni – Calificare juridică a certificatului național de
moștenitor – Articolul 3 alineatul (2) – Noțiunea de «instanță judecătorească» – Lipsa notificării către
Comisia Europeană, de către statul membru, a notarilor ca autorități extrajudiciare care exercită
atribuții judiciare asemenea instanțelor judecătorești”

În cauza C-658/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd
Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Tribunalul Regional din Gorzów Wielkopolski, Polonia), prin
decizia din 10 octombrie 2017, primită de Curte la 24 noiembrie 2017, în procedura inițiată de

WB

cu participarea:

Przemysława Bac, acționând în calitate de notar,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna C. Toader (raportoare) și domnii
A. Rosas, L. Bay Larsen și M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 29 noiembrie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru WB, de M. Krzymuski, radca prawny;
- pentru doamna Bac, acționând în calitate de notar, de M. Margoński, zastępca notarialny;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de S. Żyrek și de E. Borawska-Kędzierska, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de M. Hellmann, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: polona.

- pentru guvernul spaniol, de S. Jiménez García, în calitate de agent;
 - pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, de G. Koós și de M. M. Tátrai, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de S. L. Kaléda, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor domnului avocat general în ședința din 28 februarie 2019,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) literele (g) și (i) și alineatul (2), a articolului 39 alineatul (2), a articolului 46 alineatul (3) litera (b) și a articolului 79 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor (JO 2012, L 201, p. 107), precum și a anexelor 1 și 2 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 al Comisiei din 9 decembrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul nr. 650/2012 (JO 2014, L 359, p. 30).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri inițiate de WB împotriva doamnei Przemysława Bac, în calitate de notar stabilit în Słubice (Polonia), în scopul eliberării, printre altele, a unei copii a unui certificat de moștenitor emis de acest notar.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 650/2012

- 3 Considerentele (20)-(22) și (62) ale Regulamentului nr. 650/2012 enunță:
„(20) Prezentul regulament ar trebui să respecte diferitele sisteme de abordare a materiei succesiunilor aplicate în statele membre. În sensul prezentului regulament, termenul de «instanță judecătorească» ar trebui, în consecință, să aibă un sens larg, pentru a include nu numai instanțe judecătorești în adevăratul sens al cuvântului, care exercită atribuții judiciare, ci și notari sau registre de publicitate imobiliară din unele state membre care, în anumite chestiuni de succesiuni, exercită atribuții judiciare asemenea instanțelor judecătorești, precum și notari și profesioniști din domeniul juridic, care, în anumite state membre, exercită atribuții judiciare într-un anumit caz de succesiune prin delegarea de competențe de către o instanță judecătorească. Toate instanțele judecătorești, astfel cum sunt definite în prezentul regulament, ar trebui să intre sub incidența normelor în materie de competență stabilite de prezentul regulament. În schimb, noțiunea de «instanță judecătorească» nu ar trebui să includă autoritățile extrajudiciare dintr-un stat membru, competente în materie de succesiuni în temeiul legislației naționale, cum ar fi notarii, care, în majoritatea statelor membre, cum este de obicei cazul, nu exercită atribuții judiciare.

- (21) Prezentul regulament ar trebui să permită tuturor notarilor care sunt competenți în materie de succesiuni în statele membre să exercite astfel de competențe. Dacă notarii dintr-un anumit stat membru intră sau nu sub incidența normelor în materie de competență stabilite în prezentul regulament ar trebui să depindă de intrarea sau nu a acestora sub incidența definiției noțiunii de «instanță judecătorească» în sensul prezentului regulament.
- (22) Actele emise de notari în materie de succesiuni în statele membre ar trebui să circule în temeiul prezentului regulament. Atunci când notarii exercită atribuții judiciare, ei intră sub incidența normelor în materie de competență, iar hotărârile pe care le pronunță ar trebui să circule în conformitate cu dispozițiile privind recunoașterea, forța executorie și executarea hotărârilor judecătorești. Atunci când notarii nu exercită atribuții judiciare, ei nu intră sub incidența normelor în materie de competență, iar actele autentice pe care le emit ar trebui să circule în conformitate cu dispozițiile privind actele autentice.

[...]

- (62) «Caracterul autentic» al unui act autentic ar trebui să fie un concept autonom care să se refere la elemente cum ar fi autenticitatea actului, cerințele de formă ale actului, competențele autorității care întocmește actul și procedura utilizată pentru întocmirea actului. Acesta ar trebui să privească, de asemenea, elementele de fapt înscrise în actul autentic de autoritatea implicată, precum faptul că părțile indicate s-au înfățișat la data indicată în fața autorității respective și că acestea au făcut declarațiile indicate. Partea care dorește să conteste caracterul autentic al unui act autentic ar trebui să facă acest lucru în fața instanței judecătorești competente în statul membru de origine al actului autentic în temeiul dreptului statului membru respectiv.”

4 Potrivit articolului 3 din acest regulament:

„(1) În sensul prezentului regulament:

[...]

- (g) «hotărâre» înseamnă orice hotărâre în materie de succesiuni pronunțată de o instanță judecătorească dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia, inclusiv o hotărâre privind stabilirea de către un grefier a cheltuielilor de judecată;

[...]

- (i) «act autentic» înseamnă un document în materie de succesiuni întocmit sau înregistrat în mod formal ca act autentic într-un stat membru și a cărui autenticitate:
- (i) se referă la semnătura și conținutul actului autentic; și
 - (ii) a fost întocmit de către o autoritate publică sau orice autoritate abilitată în acest sens de către statul membru de origine.

(2) În sensul prezentului regulament, termenul «instanță judecătorească» include orice autoritate judiciară și toate celelalte autorități și profesioniști din domeniul juridic competenți în materie de succesiuni, care exercită atribuții judiciare sau acționează în baza delegării de competențe de către o autoritate judiciară sau acționează sub controlul unei autorități judiciare, cu condiția ca aceste autorități și profesioniști din domeniul juridic să ofere garanții în ceea ce privește imparțialitatea și dreptul tuturor părților de a fi audiate și cu condiția ca hotărârile pronunțate de aceștia în temeiul legii statului membru în care își exercită activitatea:

- (a) să poată face obiectul unei căi de atac sau al unui control de către o autoritate judiciară; și

(b) să aibă o forță și un efect similare cu cele ale unei hotărâri a unei autorități judiciare privind aceleași aspecte.

Statele membre notifică Comisiei [Europene] care sunt celelalte autorități și profesioniști din domeniul juridic menționați la primul paragraf în conformitate cu articolul 79.”

5 Articolul 59 alineatul (1) al doilea paragraf din acest regulament prevede:

„Persoana care dorește să utilizeze un act autentic într-un alt stat membru poate solicita autorității care întocmește actul autentic în statul membru de origine să completeze formularul elaborat în conformitate cu procedura de consultare prevăzută la articolul 81 alineatul (2), care descrie efectele probatorii pe care actul autentic le produce în statul membru de origine.”

6 Articolul 79 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 650/2012 prevede:

„(1) Pe baza notificărilor din partea statelor membre, Comisia stabilește lista celorlalte autorități și profesioniști din domeniul juridic menționați la articolul 3 alineatul (2).

(2) Statele membre notifică Comisiei orice modificare ulterioară a informațiilor conținute în această listă. Comisia modifică lista în consecință.”

Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014

7 Articolul 1 alineatele (1) și (2) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014 prevede:

„(1) Formularul care trebuie utilizat pentru atestatul privind hotărârea în materie de succesiuni, menționat la articolul 46 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul [nr. 650/2012], este formularul nr. I, prevăzut în anexa 1.

(2) Formularul care trebuie utilizat pentru atestatul privind actul autentic în materie de succesiuni, menționat la articolul 59 alineatul (1) și la articolul 60 alineatul (2) din Regulamentul [nr. 650/2012], este formularul nr. II, prevăzut în anexa 2.”

Dreptul polonez

Codul notarial

8 Ustawa Prawo o notariacie (Legea privind Codul notarial) din 14 februarie 1991 (Dz. U. nr. 22, poziția 91), astfel cum a fost modificată prin Legea din 13 decembrie 2013 (Dz. U. din 2014, poziția 164) (denumită în continuare „Codul notarial”), prevede la articolul 4 că notarii conduc un birou.

9 Potrivit articolului 5 alineatul 1 din Codul notarial, notarii sunt remunerați pentru activitatea lor pe baza unui acord cu părțile, în limita unui barem, determinat, în temeiul articolului 5 alineatul 3 din acest cod, de către ministrul justiției, în acord cu ministrul finanțelor, după consultarea Consiliului Național al Notarilor.

10 Emiterea certificatelor de moștenitor de către notarii polonezi este reglementată la articolele 95a-95p din Codul notarial.

11 Potrivit articolului 95b din Codul notarial:

„Înainte de a emite certificatul de moștenitor, notarul întocmește o încheiere privind succesiunea cu participarea tuturor persoanelor interesate, luând în considerare articolul 95ca.”

12 Articolul 95c alineatele 1 și 2 din Codul notarial prevede:

„1. Înainte de a întocmi încheierea privind succesiunea, notarul informează părțile participante cu privire la obligația de a divulga toate faptele vizate de încheiere și cu privire la răspunderea penală angajată în cazul unor declarații false.

2. Încheierea privind succesiunea include în special:

1) cererea concordantă privind emiterea certificatului de moștenitor, efectuată de persoanele care participă la întocmirea încheierii.

[...]”

13 Articolul 95ca alineatele 1 și 3 din Codul notarial prevede:

„1. La cererea persoanei interesate și cu participarea acesteia, notarul întocmește proiectul încheierii privind succesiunea.

[...]

3. Persoana interesată confirmă, în declarația făcută în fața notarului care a întocmit proiectul încheierii privind succesiunea sau în fața oricărui alt notar, informațiile care figurează în proiectul încheierii privind succesiunea și își exprimă acordul față de întocmirea încheierii privind succesiunea conform proiectului său.”

14 Articolul 95e din Codul notarial are următorul cuprins:

„1. După ce a redactat încheierea privind succesiunea, notarul întocmește certificatul de moștenitor dacă nu există nicio îndoială cu privire la competența instanțelor naționale, la conținutul legislației străine aplicabile, la identitatea moștenitorului, la valoarea cotelor-părți succesoriale și, în cazul în care defunctul a constituit un legat «prin revendicare», la identitatea legatarului «prin revendicare» și la obiectul legatului.

2. Notarul refuză întocmirea certificatului de moștenitor:

1) în cazul în care a fost deja emis un certificat de moștenitor sau a fost dată o ordonanță privind succesiunea;

2) în cazul în care se constată, în cadrul procedurii de redactare a încheierii privind succesiunea, că, la întocmirea încheierii, nu erau prezente toate persoanele care ar putea fi moștenitori legali sau testamentari sau legatari «prin revendicare» ori există sau au existat testamente care nu au fost deschise sau anunțate;

[...]

4) în cazul în care instanțele naționale nu sunt competente.

3. Dacă de moștenire trebuie să beneficieze o comună sau [Skarbowi Państwa (Trezoreria Publică, Polonia)] în calitate de moștenitori legali, iar dovezile prezentate de persoana interesată nu sunt suficiente pentru a emite certificatul de moștenitor, notarul are dreptul să întocmească acest certificat doar după convocarea moștenitorilor prin notificarea realizată pe cheltuiala persoanei interesate. Dispozițiile articolelor 673 și 674 din [kodeks postępowania cywilnego (Codul de procedură civilă)] se aplică în mod corespunzător.”

15 Potrivit articolului 95j din Codul notarial:

„Certificatul de moștenitor înregistrat produce aceleași efecte ca ordonanța definitivă privind succesiunea.”

16 Articolul 95p din Codul notarial prevede:

„Orice altă dispoziție referitoare la ordonanța de succesiune se aplică de asemenea certificatului de moștenitor înregistrat. [...]”

Codul civil

17 Articolul 1025 alineatul 2 din kodeks cywilny (Codul civil) prevede că „[s]e prezumă că este moștenitor persoana care a obținut o ordonanță privind succesiunea sau certificatul de moștenitor”.

18 Potrivit articolului 1027 din Codul civil, „[d]oar ordonanța privind succesiunea sau certificatul de moștenitor înregistrat atestă drepturile succesoriale ale moștenitorului față de terții care nu revendică drepturi privind această succesiune”.

19 Articolul 1028 din Codul civil prevede că, „[d]acă cel care a obținut ordonanța privind succesiunea sau certificatul de moștenitor, dar care nu are calitatea de moștenitor, dispune de dreptul la moștenire în favoarea unui terț, acesta din urmă dobândește dreptul respectiv sau este scutit de obligație, în afară de cazul în care acționează cu rea-credință”.

Codul de procedură civilă

20 Articolul 669¹ din Codul de procedură civilă prevede:

„1. Instanța competentă în materie succesorală anulează certificatul de moștenitor înregistrat dacă în legătură cu aceeași moștenire a fost emisă o ordonanță privind succesiunea.

2. În cazul în care au fost înregistrate unul sau mai multe certificate de moștenitor în legătură cu aceeași moștenire, instanța competentă în materie succesorală anulează, la cererea persoanei interesate, toate certificatele de moștenitor și emite o ordonanță privind succesiunea.

3. În afară de cazurile menționate la alineatele 1 și 2, certificatul de moștenitor înregistrat nu poate fi anulat decât în cazurile stabilite de lege.”

21 Potrivit articolului 679 din acest cod:

„1. Dovada că persoana care a obținut o ordonanță privind succesiunea nu are calitatea de moștenitor sau că partea sa din moștenire este alta decât cea constatată poate fi prezentată doar în cadrul unei proceduri de anulare sau de modificare a ordonanței privind succesiunea, în aplicarea dispozițiilor prezentului capitol. Cu toate acestea, persoana care a participat la procedura de obținere a ordonanței

privind succesiunea poate solicita modificarea ordonanței doar atunci când cererea se întemeiază pe elemente pe care nu le-a putut invoca în cadrul procedurii respective, iar cererea de modificare este depusă în termen de maximum un an de la data la care a apărut această posibilitate.

2. Orice persoană interesată poate solicita inițierea acestei proceduri.

3. În cazul prezentării unor probe care dovedesc că o altă persoană decât cea desemnată în ordonanța definitivă privind succesiunea a cules moștenirea sau o parte din aceasta, instanța competentă în materie de succesiuni, prin modificarea ordonanței în discuție, pronunță o hotărâre privind succesiunea conformă situației juridice reale.

4. Dispozițiile alineatelor 1-3 se aplică în mod corespunzător certificatului de moștenitor înregistrat și ordonanței privind acceptarea legatului «prin revendicare».”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 22 Tatăl lui WB, decedat la 6 august 2016, era un resortisant polonez care avea reședința obișnuită în Polonia. WB a fost una dintre părțile la procedura referitoare la succesiunea tatălui său, introdusă în fața doamnei Bac, în calitate de notar stabilit în Polonia, în vederea obținerii unui certificat de moștenitor. Acest act a fost întocmit de acest notar, la 21 octombrie 2016, în conformitate cu dreptul polonez.
- 23 Defunctul era un întreprinzător care exercita o activitate economică aproape de frontiera germano-poloneză. WB a dorit să știe dacă fuseseră plasate capitaluri într-una sau mai multe bănci germane și să cunoască, în caz afirmativ, valoarea acestor capitaluri care poate intra în masa succesorală. În acest scop, WB a solicitat, la 7 iunie 2017, să îi fie eliberată o copie a certificatului de moștenitor întocmit de notarul respectiv, precum și atestatul care confirmă că acest certificat constituie o hotărâre în materie de succesiuni, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 650/2012, prezentat sub forma formularului care figurează în anexa 1 la Regulamentul nr. 1329/2014. Cu titlu subsidiar, în cazul respingerii acestei cereri, reclamanta din litigiul principal a solicitat să îi fie eliberate copia certificatului de moștenitor, precum și atestatul care confirmă că acest certificat constituie un act autentic în materie de succesiuni, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012, prezentat sub forma formularului care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014.
- 24 Prin încheierea din 7 iunie 2017, un reprezentant al notarului care își exercită funcțiile în cadrul biroului condus de doamna Bac a respins aceste cereri. El a constatat în esență că certificatul de moștenitor era o „hotărâre”, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012, și că, în lipsa notificării adresate Comisiei de către Republica Polonă, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) din acest regulament, îi era imposibil să efectueze certificarea sub forma formularului care figurează în anexa 1 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014. În ceea ce privește cererea subsidiară a WB, reprezentantul notarului a indicat că calificarea certificatului de moștenitor drept „hotărâre” împiedica calificarea sa drept „act autentic”, astfel încât, deși acesta îndeplinea condițiile stabilite la articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012, nu era posibilă eliberarea atestatului corespunzător sub forma formularului care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014.
- 25 La 7 iunie 2017, WB a formulat o acțiune la instanța de trimitere, susținând, pe de o parte, că certificatul de moștenitor îndeplinea toate condițiile necesare pentru a fi calificat drept „hotărâre” în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012 și, pe de altă parte, că omisiunea Republicii Polone de a notifica Comisiei notarii care întocmesc certificatele de moștenitor, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) ultimul paragraf și cu articolul 79 din acest regulament, nu aducea atingere naturii juridice a certificatului de moștenitor.

- 26 Instanța de trimitere consideră că, pentru a se pronunța cu privire la acțiunea formulată de WB, are nevoie să știe dacă atestatul menționat în anexa 1 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014 poate fi de asemenea eliberat pentru instrumentele procedurale care nu sunt executorii. În această privință, instanța de trimitere consideră că coroborarea articolului 46 alineatul (3) litera (b) cu articolul 39 alineatul (2) din Regulamentul nr. 650/2012 pledează în favoarea utilizării atestatului respectiv pentru orice hotărâre, inclusiv pentru cele care nu au forță executorie.
- 27 În plus, această instanță consideră că trebuie precizată definiția noțiunilor de „hotărâre” și de „instanță judecătorească” în sensul Regulamentului nr. 650/2012. Aceasta apreciază că notarii polonezi care emit certificate de moștenitor exercită, în ceea ce privește legitimarea moștenitorilor, „atribuții judiciare asemenea instanțelor judecătorești” în sensul considerentului (20) al Regulamentului nr. 650/2012. Aceasta arată de asemenea că certificatul de moștenitor produce aceleași efecte ca ordonanța definitivă privind succesiunea adoptată de o instanță, astfel încât trebuie să fie calificat drept „hotărâre” în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012. Cu toate acestea, instanța menționată ridică problema dacă noțiunea de „hotărâre” presupune ca aceasta să fie pronunțată de o autoritate competentă să soluționeze aspecte litigioase între părțile interesate.
- 28 În ceea ce privește lipsa notificării de către statele membre, cu nerespectarea articolului 79 din Regulamentul nr. 650/2012, instanța de trimitere consideră că conținutul acestei dispoziții nu permite să se răspundă în mod clar la întrebarea dacă această notificare are o valoare constitutivă sau pur indicativă.
- 29 În sfârșit, instanța de trimitere arată că, dacă certificatul de moștenitor întocmit de un notar polonez nu ar trebui să fie considerat o „hotărâre”, în sensul Regulamentului nr. 650/2012, este incontestabil, în schimb, că acesta îndeplinește condițiile necesare pentru a fi calificat drept „act autentic” în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (i) din acest regulament.
- 30 În aceste condiții, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim (Tribunalul Regional din Gorzów Wielkopolski, Polonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 46 alineatul (3) litera (b) [din Regulamentul nr. 650/2012] coroborat cu articolul 39 alineatul (2) [din acesta] trebuie interpretat în sensul că emiterea unui atestat privind o hotărâre judecătorească în materie de succesiuni, al cărui formular constituie anexa 1 la [Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014], este permisă și în cazul unor hotărâri prin care se atestă calitatea de moștenitor, dar care nu sunt (nici în parte) executorii?
- 2) Articolul 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că un act de confirmare a succesiunii întocmit de un notar pe baza unei cereri concordante a tuturor părților la o procedură succesorală, care are aceleași efecte juridice ca cele ale unei ordonanțe definitive privind succesiunea – precum un act de confirmare a succesiunii întocmit de un notar polonez –, constituie o hotărâre în sensul acestei dispoziții [...] și, în consecință, articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că notarul care întocmește un asemenea act de confirmare a succesiunii trebuie să fie calificat drept instanță judecătorească în sensul dispoziției sus-menționate?
- 3) Articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că notificarea efectuată de un stat membru conform articolului 79 din regulament are natură informativă și nu condiționează calificarea drept instanță judecătorească a unui profesionist din domeniul juridic competent în materie de succesiuni care exercită atribuții judiciare în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din regulament, dacă acesta îndeplinește condițiile rezultate din ultima dispoziție menționată?

- 4) În cazul unui răspuns negativ la prima, la a doua sau la a treia întrebare: articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că o calificare a unui instrument procedural național care atestă calitatea de moștenitor precum certificatul polonez de moștenitor drept o hotărâre în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012 exclude calificarea acestuia drept act autentic?
- 5) În cazul unui răspuns [afirmativ] la a patra întrebare: articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că certificatul de moștenitor întocmit de notar pe baza unei cereri necontencioase formulate de toate părțile la o procedură succesorală – precum certificatul de moștenitor întocmit de un notar polonez – constituie un act autentic în sensul acestei dispoziții?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 31 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună și în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească, pe de o parte, dacă lipsa notificării de către un stat membru referitoare la exercitarea de către notari a unor atribuții judiciare, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, are un caracter determinant în ceea ce privește calificarea acestor notari drept „instanțe judecătorești”, iar, în cazul unui răspuns negativ, dacă articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din acest regulament trebuie interpretat în sensul că un notar care întocmește un certificat de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal, la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, în temeiul unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o „instanță judecătorească” în sensul acestei dispoziții, precum și, pe de altă parte, dacă articolul 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că un certificat de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal, întocmit de un notar la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, constituie o „hotărâre” în sensul acestei dispoziții.
- 32 Potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 650/2012, termenul „hotărâre” include orice hotărâre în materie de succesiuni pronunțată de o instanță judecătorească dintr-un stat membru, indiferent de denumirea acesteia, inclusiv o hotărâre privind stabilirea de către un greșier a cheltuielilor de judecată.
- 33 Astfel, o hotărâre, în sensul acestei dispoziții, se caracterizează prin faptul că emană de la o „instanță judecătorească”, astfel încât, pentru a răspunde la întrebarea dacă un certificat național de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal trebuie să fie calificat drept „hotărâre”, este necesar să se determine, în prealabil, dacă autoritatea care l-a eliberat trebuie să fie considerată o „instanță judecătorească” în sensul articolului 3 alineatul (2) din regulamentul menționat.
- 34 În ceea ce privește definiția noțiunii de „instanță judecătorească”, potrivit articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, aceasta include orice autoritate judiciară și toate celelalte autorități și profesioniști din domeniul juridic competenți în materie de succesiuni care exercită atribuții judiciare sau acționează pe baza delegării de competențe de către o autoritate judiciară sau acționează sub controlul unei autorități judiciare, cu condiția ca aceste autorități și profesioniști din domeniul juridic să ofere garanții în ceea ce privește imparțialitatea și dreptul tuturor părților de a fi audiate și cu condiția ca hotărârile pronunțate de aceștia în temeiul legii statului membru în care își exercită activitatea să poată face obiectul unei căi de atac sau al unui control de către o autoritate judiciară și să aibă o forță și un efect similare cu cele ale unei hotărâri a unei autorități judiciare privind aceleași aspecte.

- 35 Articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din acest regulament prevede că statele membre notifică Comisiei, printre altele, care sunt autoritățile extrajudiciare care exercită atribuții judiciare.
- 36 În această privință, articolul 79 din Regulamentul nr. 650/2012 precizează că, pe baza notificărilor din partea statelor membre, Comisia stabilește lista celorlalte autorități și profesioniști din domeniul juridic menționați la articolul 3 alineatul (2) din acest regulament. Statele membre notifică Comisiei orice modificare ulterioară a informațiilor conținute în această listă, iar Comisia o modifică în consecință.
- 37 În speță, trebuie să se constate că notarii polonezi nu figurează pe această listă, întrucât Republica Polonă nu i-a desemnat ca autorități extrajudiciare care exercită atribuții judiciare asemenea instanțelor judecătorești.
- 38 Astfel, înainte de a determina dacă un notar care întocmește un certificat de moștenitor la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, în temeiul unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, îndeplinește criteriile care figurează la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, este necesară pronunțarea cu privire la consecințele lipsei notificării prevăzute la articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din acest regulament.

Cu privire la consecințele lipsei notificării, în sensul articolului 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 650/2012

- 39 Trebuie să se arate că articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 650/2012 nu enumeră autoritățile și profesioniștii din domeniul juridic care sunt considerați instanțe judecătorești în sensul regulamentului menționat, ci prevede în mod specific condițiile pe care aceste autorități și profesioniști din domeniul juridic trebuie să le îndeplinească în acest scop.
- 40 Astfel, după cum rezultă din jurisprudența Curții, spre deosebire, de exemplu, de Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate (JO 2004, L 143, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 3) sau de Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1), care nu cuprind nicio dispoziție generală de stabilire a condițiilor care trebuie îndeplinite pentru ca o autoritate să fie calificată drept instanță judecătorească, Regulamentul nr. 650/2012 precizează la articolul 3 alineatul (2) că noțiunea de „instanță judecătorească” în sensul acestui regulament include nu numai autoritățile judiciare, ci și toate celelalte autorități și profesioniști din domeniul juridic competenți în materie de succesiuni care exercită atribuții judiciare și care îndeplinesc condițiile stabilite de aceeași dispoziție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 2017, Zulfikarpašić, C-484/15, EU:C:2017:199, punctul 35, și Hotărârea din 9 martie 2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, punctul 48).
- 41 Rezultă că autoritățile și profesioniștii din domeniul juridic competenți în materie de succesiuni, alții decât autoritățile judiciare, trebuie, pentru a putea fi calificați drept „instanțe judecătorești” în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, să îndeplinească criteriile pe care această dispoziție le prevede.
- 42 În această privință, în cadrul Regulamentului nr. 650/2012, în vederea stabilirii listei vizate la articolul 79 din acest regulament, fiecare stat membru trebuie să verifice dacă autoritățile competente în materie de succesiuni îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din regulamentul respectiv pentru a fi calificate drept „instanțe judecătorești” și să le notifice Comisiei în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din același regulament.

- 43 Deși această notificare adresată Comisiei creează o prezumție că autoritățile naționale declarate în temeiul articolului 79 din Regulamentul nr. 650/2012 constituie „instanțe judecătorești”, în sensul articolului 3 alineatul (2) din acest regulament, împrejurarea că o autoritate națională nu a fost astfel menționată nu poate fi, în sine, suficientă pentru a concluziona că această autoritate nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (2) din regulamentul menționat (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 mai 2018, Czerwiński, C-517/16, EU:C:2018:350, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 44 Astfel, după cum reiese din considerentul (21) al Regulamentului nr. 650/2012, problema dacă notarii dintr-un anumit stat membru intră sau nu sub incidența normelor în materie de competență stabilite în acest regulament ar trebui să depindă de intrarea acestora sub incidența definiției termenului „instanță judecătorească” în sensul regulamentului menționat, iar nu de includerea lor în lista prevăzută la articolul 79 din același regulament, stabilită pe baza notificării prevăzute la articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din acesta.
- 45 O instanță națională, sesizată cu un litigiu referitor la calificarea drept „instanță judecătorească”, în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, a unei autorități sau a unui profesionist din domeniul juridic competent în materie de succesiuni sau care are îndoieli cu privire la exactitatea declarațiilor făcute de un stat membru, poate ridica problema dacă condițiile enumerate la această dispoziție sunt îndeplinite în cauza cu care este sesizată și, dacă este cazul, poate sesiza Curtea cu o cerere de decizie preliminară în acest scop.
- 46 În această privință, trebuie să se arate că obiectivul Regulamentului nr. 650/2012, care constă în asigurarea unei bune administrări a justiției în cadrul Uniunii Europene, ar fi compromis în mod semnificativ dacă fiecare stat membru, prin neincluderea în comunicarea către Comisie a autorităților și a profesioniștilor din domeniul juridic care exercită atribuții judiciare asemenea instanțelor judecătorești, vizată la articolul 79 din Regulamentul nr. 650/2012, sau, dimpotrivă, prin includerea lor în aceasta, ar putea să determine calificarea drept „instanță judecătorească”, în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din regulamentul menționat, fără să respecte condițiile enumerate în mod expres la această dispoziție.
- 47 Astfel, din lipsa notificării Comisiei de către Republica Polonă a notarilor polonezi, în sensul articolului 79 din Regulamentul nr. 650/2012, nu se poate deduce faptul că aceștia nu pot fi calificați drept „instanțe judecătorești”, din moment ce îndeplinesc condițiile prevăzute de acest regulament.
- 48 Rezultă că lipsa notificării, de către Republica Polonă, referitoare la exercitarea de către notari a unor atribuții judiciare, prevăzută la articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, are doar o valoare indicativă.
- 49 Prin urmare, trebuie să se determine în mod autonom dacă un notar care întocmește un certificat de moștenitor, la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, îndeplinește condițiile stabilite la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, pentru a fi calificat drept „instanță judecătorească” în sensul acestei dispoziții.

Cu privire la noțiunea de „instanță judecătorească”, în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012

- 50 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cele ale principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al acesteia trebuie în mod normal să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând seama nu doar de termenii acesteia, ci și de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 iunie 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punctul 33).

- 51 Potrivit articolului 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, astfel cum s-a precizat la punctul 34 din prezenta hotărâre, o autoritate extrajudiciară sau un profesionist din domeniul juridic, competent în materie de succesiuni, intră sub incidența noțiunii de „instanță judecătorească” în sensul acestei dispoziții atunci când exercită atribuții judiciare sau acționează pe baza delegării de competențe de către o autoritate judiciară sau acționează sub controlul unei autorități judiciare, dacă îndeplinește condițiile enumerate de aceeași dispoziție.
- 52 Condițiile enumerate la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012, astfel cum a subliniat domnul avocat general la punctele 76 și 77 din concluzii, garantează respectarea principiului încrederii reciproce în administrarea justiției în statele membre ale Uniunii, care stă la baza aplicării dispozițiilor acestui regulament referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor, în conformitate cu capitolul IV din regulamentul menționat, și care justifică diferența de regim aplicabilă circulației hotărârilor și a actelor în statele membre.
- 53 Astfel, deși atribuțiile judiciare și atribuțiile notariale sunt distincte, din considerentul (20) al Regulamentului nr. 650/2012 reiese însă că, în cadrul acestui regulament, trebuie să se dea un sens larg termenului „instanță judecătorească”, incluzând și notarii, în cazul în care exercită atribuții judiciare în anumite chestiuni de succesiuni. În schimb, același considerent precizează că termenul „instanță judecătorească” nu ar trebui să includă autoritățile extrajudiciare dintr-un stat membru, competente în materie de succesiuni în temeiul legislației naționale, cum ar fi notarii, care, în majoritatea statelor membre, cum este de obicei cazul, nu exercită atribuții judiciare.
- 54 Prin urmare, trebuie să se determine dacă, în contextul Regulamentului nr. 650/2012, notarul care întocmește certificatul de moștenitor exercită atribuții judiciare în sensul articolului 3 alineatul (2) din același regulament.
- 55 În această privință, trebuie amintit că Curtea a statuat că exercitarea atribuțiilor judiciare presupune competența de a se pronunța în temeiul propriei autorități asupra unor eventuale aspecte care fac obiectul litigiului între părțile în discuție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 iunie 1994, Solo Kleinmotoren, C-414/92, EU:C:1994:221, punctele 17 și 18). Pentru a se considera că o autoritate exercită o funcție jurisdicțională, având în vedere natura specifică a activității pe care o desfășoară, trebuie să i se confere acesteia competența să soluționeze un eventual litigiu (a se vedea în acest sens Ordonanța din 24 martie 2011, Bengtsson, C-344/09, EU:C:2011:174, punctul 19 și jurisprudența citată). Această situație nu se regăsește atunci când competența profesionistului în cauză depinde numai de voința părților.
- 56 Prin urmare, trebuie să se considere că o autoritate exercită atribuții judiciare atunci când aceasta este susceptibilă să fie competentă în cazul unei contestații în materie de succesiuni. Acest criteriu se aplică independent de natura contencioasă sau necontencioasă a procedurii de eliberare a unui certificat de moștenitor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 iunie 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punctul 44).
- 57 În speță, trebuie să se constate că, potrivit articolului 1027 din Codul civil, notarul atestă drepturi successorale ale moștenitorilor față de terți care nu sunt succesibili printr-un certificat de moștenitor în cadrul unor succesiuni necontencioase.
- 58 Acest certificat de moștenitor poate fi eliberat de notar numai la cererea concordantă a moștenitorilor, potrivit articolului 95c alineatul 2 punctul 1 din Codul notarial. Notarul verifică din oficiu elementele de fapt și, în temeiul articolului 95e alineatul 1 din acest cod, eliberează certificatul respectiv numai dacă nu are nicio îndoială cu privire la competența națională, la conținutul legislației străine aplicabile, la identitatea moștenitorului, la valoarea cotelor-părți successorale și, în ipoteza în care defunctul a constituit un legat „prin revendicare”, la identitatea legatarului „prin revendicare”, precum și la obiectul

legatului. În plus, în temeiul articolului 95e alineatul 2 punctul 2 din Codul notarial, notarul trebuie să refuze să întocmească certificatul de moștenitor, printre altele, dacă nu erau prezenți toți moștenitorii la întocmirea încheierii privind succesiunea.

- 59 Din dispozițiile menționate rezultă că aceste activități notariale referitoare la eliberarea certificatului de moștenitor sunt exercitate la cererea concordantă a părților interesate, lăsând intacte prerogativele instanței în absența unui acord între părți, deși notarii au obligația, în temeiul legii poloneze, să verifice respectarea condițiilor impuse de lege pentru eliberarea unui certificat de moștenitor, dat fiind că aceștia nu exercită nicio putere decizională.
- 60 În plus, trebuie să se constate că, potrivit articolelor 4 și 5 din Codul notarial, notarii exercită o profesie liberală care implică, în calitate de activitate principală, prestarea mai multor servicii distincte în schimbul unei remunerații, stabilită pe baza unui acord cu părțile, în limita unui barem.
- 61 Prin urmare, nu se poate considera că activitățile respective participă, în sine, la exercitarea unor atribuții judiciare.
- 62 Întrucât condițiile enumerate la articolul 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 650/2012 sunt cumulative, nu este necesar să se determine dacă celelalte condiții prevăzute la această dispoziție sunt îndeplinite, întrucât cea referitoare la exercitarea atribuțiilor judiciare nu este îndeplinită în speță.
- 63 Prin urmare, dat fiind că un certificat de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal nu este emis de o instanță judecătorească, în sensul articolului 3 alineatul (2) din Regulamentul nr. 650/2012, acest certificat nu constituie, în conformitate cu punctul 32 din prezenta hotărâre, o „hotărâre” în materie de succesiuni în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (g) din acest regulament.
- 64 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că:
- articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că lipsa notificării de către un stat membru referitoare la exercitarea de către notari a unor atribuții judiciare, prevăzută la această dispoziție, nu este determinantă în ceea ce privește calificarea drept „instanță judecătorească” a acestor notari;
 - articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că un notar care întocmește un act la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială precum cel în discuție în litigiul principal nu constituie o „instanță judecătorească” în sensul acestei dispoziții și, prin urmare, articolul 3 alineatul (1) litera (g) din acest regulament trebuie interpretat în sensul că un astfel de act nu constituie o „hotărâre” în sensul acestei dispoziții.

Cu privire la prima și la a patra întrebare

- 65 Având în vedere răspunsul dat la a doua și la a treia întrebare, nu este necesar să se răspundă la prima și la a patra întrebare.

Cu privire la a cincea întrebare

- 66 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că un certificat de moștenitor precum certificatul de moștenitor polonez, întocmit de notar la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, constituie un „act autentic” în sensul acestei

dispoziții, a cărui emitere poate fi însoțită de formularul vizat la articolul 59 alineatul (1) al doilea paragraf din regulamentul menționat, care corespunde celui care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014.

- 67 Potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012, „act autentic” înseamnă un document în materie de succesiuni întocmit sau înregistrat în mod formal ca act autentic într-un stat membru și a cărui autenticitate, pe de o parte, se referă la semnătura și la conținutul actului autentic și, pe de altă parte, a fost stabilită de o autoritate publică sau de orice autoritate abilitată în acest sens de statul membru de origine.
- 68 În plus, din considerentul (62) al acestui regulament reiese că trebuie adoptată o interpretare autonomă a conceptului de „caracter autentic”, care să corespundă unei serii de elemente, printre care autenticitatea actului, cerințele de formă ale actului, competențele autorității care întocmește actul și procedura utilizată pentru întocmirea actului. Caracterul autentic ar trebui să privească de asemenea elementele de fapt înscrise în actul autentic de autoritatea implicată, precum faptul că părțile indicate s-au înfățișat la data indicată în fața autorității respective și că acestea au făcut declarațiile indicate.
- 69 În speță, astfel cum a arătat guvernul polonez, notarii sunt abilitați, în temeiul dreptului polonez, să întocmească acte referitoare la o succesiune, iar certificatul de moștenitor este înregistrat în mod formal ca act autentic. În plus, în conformitate cu articolul 95j din Codul notarial, certificatul produce aceleași efecte ca ordonanța definitivă privind succesiunea.
- 70 Trebuie să se constate de asemenea că, în conformitate cu articolul 95e din Codul notarial, astfel cum s-a amintit la punctul 58 din prezenta hotărâre, notarul efectuează verificări care pot conduce la refuzul de a întocmi certificatul de moștenitor, astfel încât autenticitatea acestui act se referă atât la semnătura sa, cât și la conținutul său.
- 71 Prin urmare, un certificat de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012. Acesta constituie, așadar, un act autentic, a cărui copie poate fi eliberată împreună cu formularul vizat la articolul 59 alineatul (1) al doilea paragraf din acest regulament, care corespunde celui care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014.
- 72 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că certificatul de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal, întocmit de notar la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, constituie un „act autentic” în sensul acestei dispoziții, a cărui emitere poate fi însoțită de formularul vizat la articolul 59 alineatul (1) al doilea paragraf din acest regulament, care corespunde celui care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 73 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) Articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de**

moștenitor trebuie interpretat în sensul că lipsa notificării de către un stat membru referitoare la exercitarea de către notari a unor atribuții judiciare, prevăzută la această dispoziție, nu este determinantă în ceea ce privește calificarea drept „instanță judecătorească” a acestor notari.

Articolul 3 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că un notar care întocmește un act la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială precum cel în discuție în litigiul principal nu constituie o „instanță judecătorească” în sensul acestei dispoziții și, prin urmare, articolul 3 alineatul (1) litera (g) din acest regulament trebuie interpretat în sensul că un astfel de act nu constituie o „hotărâre” în sensul acestei dispoziții.

- 2) Articolul 3 alineatul (1) litera (i) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că certificatul de moștenitor precum cel în discuție în litigiul principal, întocmit de notar la cererea concordantă a tuturor părților la procedura notarială, constituie un „act autentic” în sensul acestei dispoziții, a cărui emitere poate fi însoțită de formularul vizat la articolul 59 alineatul (1) al doilea paragraf din acest regulament, care corespunde celui care figurează în anexa 2 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 al Comisiei din 9 decembrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul nr. 650/2012.

Semnături